

Autoritářské represivní strategie a volební soutěživost

Jaroslav Bílek¹

Filozofická fakulta, Katedra politologie, Univerzita Hradec Králové, ČR

Authoritarian Repressive Strategies and Electoral Competitiveness. Elections in electoral and competitive authoritarian regimes have recently gained a great deal of attention in comparative research. This paper offers an explanation of variation in degree of electoral competitiveness in electoral authoritarianism in post-communist Europe and Eurasia. Contrary to existing research which is focused mostly on variables related to the opposition, this study concentrates on seven authoritarian repressive strategies derived from previous research about elections in hybrid regimes. For that purpose, this study compares 67 cases of elections that were carried out between 1990 and 2014, employing regression analysis and qualitative comparative analysis (QCA) while engaging the new data on incumbent abuse from the Varieties of Democracy (V-Dem) project. The results highlight the importance of media censorship and legal exclusion of opposition. These findings are in a discrepancy with previous research as the two most influential repressive strategies which are usually mentioned with respect to electoral authoritarianism, i.e. economic statism and governmental control of electoral committees, are proven as rather irrelevant in the post-communist's context.

Sociológia 2017, Vol. 49 (No. 4: 343-368)

Key words: *Electoral authoritarianism; election; electoral competitiveness; hybrid regimes; Varieties of Democracy*

Úvod

Ačkoliv mezinárodněpolitická situace po skončení studené války výrazně zkomplikovala vznik a udržení explicitně autoritářských režimů², nelze říci, že by ve světě po začátku třetí vlny demokratizace všechny formy autoritářství vymizely. Velmi specifická mezinárodní konstelace, vyznačující se především důrazem mezinárodního společenství na konání soutěživých voleb, vedla ke vzniku celé řady politických režimů, ve kterých sice existují demokratické instituce, ale držitelé moci se ve snaze o její udržení uchylují k celé řadě nedemokratických praktik. Častý výskyt těchto zvláštních režimů, pro které se někdy užívá souhrnného označení hybridní nebo smíšené, vedl k prudkému rozvoji soudobé politologické agendy hned ve dvou směrech. Tím prvním byla nesmírně bohatá teoretická diskuze³, která vedle vymezení celé řady nových režimních kategorií výrazně přispěla k precizaci našeho chápání ohledně toho,

¹ Adresa: Mgr. Jaroslav Bílek, Katedra politologie, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, nám. Svobody 331, 500 03 Hradec Králové, Česká republika. E-mail: bilek.jarda@seznam.cz

² Za autoritářství v tradičním slova smyslu považuje předložený text režim, který ve své době již legendární práci konceptualizoval Juan Linz (1970). Soudobá komparativní politologie pak v souvislosti s takovým typem autoritářského režimu často používá adjektiva uzavřený nebo nesoutěživý. K rozdílu mezi uzavřeným autoritářstvím a jeho soutěživými variantami. (Bliže Levitsky – Way 2010: 5-20 a Schedler 2013: 54-112)

³ Rozbor této diskuze není cílem ani v silách předloženého textu. Případné zájemce o hlubší proniknutí do této problematiky bych rád odkázal k několika textům české provenience, např. Balík a Holzer 2006; Dvořáková et al. 2012; Drahokoupil 2014; Bílek 2015b.

co demokracie je a co nikoliv. (Karl – Schmitter 1991) Druhým směrem byl poté samotný empirický výzkum. Ten se v mezinárodní komunitě výzkumníků zaměřujících se na komparativní demokratizaci koncentroval převážně na dva typy těchto režimů kombinujících demokratické a nedemokratické prvky, a to soutěživé (Levitsky – Way 2002) a volební autoritářství. (Schedler 2002) Vedle výzkumů⁴ ohledně stability těchto režimů (Menocal et al. 2008; Brownlee 2009; Ekman 2009; Levitsky – Way 2010) se úsilí výzkumníků koncentrovalo především na snahu vysvětlit jak a kdy, může být poražen držitel moci (Howard – Roessler 2006; Greene 2007; Bunce – Wolchick 2011; Donno 2013), a co ovlivňuje míru volební soutěživosti. (Gilbert 2012; Schedler 2013)

Ačkoliv jsou výsledky těchto studií často zajímavé, mají i řadu nedostatků, se kterými se soudobý výzkum těchto režimů potýká. Jak již bylo konstatováno autory přede mnou (Gandhi – Lust-Okar 2009; Morse 2012), je nedostatkem existujících výzkumů to, že své závěry budují především na základě globálních studií pracujících s velkým počtem případů. To vede k tomu, že existující teorie jsou univerzalistické a mají často jen omezený explanační potenciál. Druhým nedostatkem dosavadního výzkumu je přílišná orientace na starší případy⁵. Velké kvantitativní studie stále dokola pracují s více méně podobným výběrem starších případů a kvalitativní výzkumy testují nové teorie téměř výhradně na několika dobře známých případech⁶, což vede k tomu, že nám mohou jen málo pomoci v pochopení soudobých hybridních režimů⁷.

Ještě zásadnějším nedostatkem soudobého výzkumu hybridních režimů je však fakt, že ačkoliv se všichni autoři shodnou na tom, že jde o režimy, jejichž charakteristickým znakem jsou již zmíněné autoritářské zásahy držitelů moci do politické soutěže (Mainwaring et al. 2001; Levitsky – Way 2010b; Schedler 2002), je tento problém většinou studií buď opomíjen, nebo zmiňován jen okrajově. Když už se nějaký z existujících výzkumů zmíněnému problému rozhodl věnovat, není bez zajímavosti, že vždy pracoval s výrazně menším spektrem autoritářských represivních strategií, než nabízí soudobý stav

⁴ Text se hlásí k výzkumné tradici, která na volby v režimech kombinujících demokratické a nedemokratické nahlíží stejně jako na volby v demokracii. Ačkoliv je tento přístup v současnosti dominantní, existují autoři, kteří se domnívají, že je třeba k volbám v hybridních režimech přistupovat odlišně. Takový přístup doporučuje například Lee Morgenbesser (2014). Podle něj plní volby v nedemokratickém režimu naprosto jiné funkce, a nemá tedy příliš smysl je hodnotit na základě funkcí, které plní v demokracii. Tento přístup ideově vychází z práce Gordona Tullocka (1987) a volby podle něj neslouží k politické soutěži, ale jako nástroj k přežití diktátora. (cf. Gandhi – Lust-Okar 2009 nebo Miller 2012)

⁵ Dobrým příkladem je poslední výzkum Andrease Schedlera (2013). Ačkoliv v této knize opakovaně upozorňuje na celou řadu příkladů volebního autoritářství v soudobém světě, končí výběr případů v jeho studii rokem 2002.

⁶ Za takto „paradigmatický“ případ je možné označit Mexiko před porážkou PRI (přibližně do roku 2000). Dalšími velmi častými cíli výzkumníků je současná Venezuela a Rusko. Ačkoliv jsou oba případy vzhledem k významnosti obou států důležité, jde jen o nepatrný zlomek z bohaté populace hybridních režimů a je otázkou, co nového nám může o celé režimní kategorii říct jejich opakovaný výzkum.

⁷ V této souvislosti se můžeme podívat kupříkladu na Latinskou Ameriku, kde došlo v posledních deseti letech k etablování hned několika režimů (Ekvádor, Bolívie, Nicaragua, Honduras), které podle názorů řady autorů (Weyland 2013; Schedler 2013; Levitsky – Loxton 2013; Diamond 2015; Mayorga 2017) naplňují podmínky volebního autoritářství, ale soudobé komparativní studie hybridních režimů jim téměř nevěnují pozornost.

teoretického poznání, a omezoval se výhradně na snahu o zjištění, která z těchto strategií je nejúčinnější a opomíjel jejich možné interakce. Takový přístup sice jde částečně pochopit s ohledem na design dosavadních výzkumů⁸ a omezené zdroje dat⁹, se kterými musely předchozí studie pracovat, ale je nedostatečný.

Cílem tohoto textu je ověřit vliv autoritářských represivních strategií na míru volební soutěživosti ve volebních autoritářstvích¹⁰. Za tímto účelem text analyzuje 67 parlamentních a prezidentských voleb¹¹ ve volebních autoritářstvích v postkomunistickém prostoru mezi lety 1990 – 2014 prostřednictvím regresní a kvalitativní komparativní analýzy¹² (QCA). Jako hlavní zdroj dat poté text využívá nově dostupnou databázi *Varieties of Democracy* (Coppedge et al. 2016a), která dosud nebyla pro výzkum hybridních režimů využita. Kromě toho se studie zvoleným výzkumným designem snaží vyvarovat výše zmíněným nedostatkům existujících výzkumů, protože se snaží o analýzu na úrovni areálu, tak jak radí Morse (2012: 189) a neopomíjí novější případy¹³. Volba postkomunistického prostoru se poté jeví jako velmi vhodná nejen pro jeho geografickou polohu a vysoký výskyt studovaných režimů, ale především pro jeho vnitřní rozmanitost. Ta z něj totiž slovy Valerie Bunce a Sharon Wolchick dělá ideální laboratoř pro srovnávací výzkum (Bunce 2003: 169; Bunce – Wolchick 2011: 29).

Předložená analýza ukazuje, že míru volební soutěživosti ovlivňují především méně viditelné formy represe jako je cenzura médií nebo vyloučení opozice z voleb na základě nesplnění formálních a legálních pravidel. Vliv přímé represe je slabší, než by se na základě znalosti teoretické literatury dalo předpokládat. Vládní kontrola ekonomiky a volebních komisí se poté v rozporu

⁸ Jak bude názorně ukázáno v další kapitole, orientovaly se dosavadní výzkumy výhradně na regresní modely bez interakčních efektů nebo tabulkové (kontrolované) komparace.

⁹ Vzhledem k tomu, že získání dat o nedemokratických praktikách držitelů moci je velmi složité, opírala se většina dosavadních výzkumů o data získané projektem NELDA, za kterým stojí Hyde a Marinov (2012). Krom omezeného rozsahu jejich dat je problémem celé databáze fakt, že data jsou povětšinou dostupná v jednoduché dichotomické škále ano/ne.

¹⁰ Svou povahou se tak text hlásí k výzkumné tradici, jejímž cílem je studovat jeden specifický subtyp politického režimu. Klasickým případem tohoto přístupu je práce Huntingtona a Moora (1970) o jednostranických autoritářských režimech. Zvolený výběr režimů je dále determinován především cílem studie, tedy snahou vysvětlit vliv autoritářských represivních strategií na míru volební soutěživosti. Z výběru případů tak logicky vypadávají jak režimy demokratické (tedy ty ve kterých nenajdeme příklady sledovaných autoritářských represivních strategií), tak plně autoritářské (protože postrádají volební soutěž).

¹¹ Rozhodnutí pracovat s oběma druhy národních voleb bez ohledu na podobu politického režimů může působit nahodile, ale je zvoleno ve snaze o možné porovnání získaných výsledků s předešlými studiemi, které tak činí. (Například Schedler 2013) Krom toho novější studie vnitřní dynamiky hybridních režimů přikládají stále vyšší význam parlamentním volbám i v prezidentských hybridních režimech. (cf. Dresden – Howard 2015)

¹² Volba kvalitativní komparativní analýzy jako druhé metody byla motivována přesvědčením řady autorů (Rihoux 2006; Skaaning 2007; Vis 2010), že se obě metody vhodně doplňují a snahou o odhalení možných interakčních efektů, ke kterým je podle některých (Braumoeller 2004: 807-820) ve studiích s obdobným počtem případů kvalitativní komparativní analýza vhodnějším nástrojem nežli klasická regresní analýza.

¹³ V tomto směru by bylo ideální začlenit i případy voleb po roce 2014, což však není možné, protože databáze *Varieties of Democracy* taková data dosud neobsahuje.

s očekáváními ukazuje jako spíše nepodstatná. K získaným zjištěním je však třeba přistupovat obezřetně, protože samotné represivní strategie dokáží vysvětlit jen něco přes třetinu existující variance.

Struktura textu je následující. První část textu krátce sumarizuje dosavadní výzkum voleb v hybridních režimech a přibližuje literaturu o autoritářských represivních strategiích. Druhá část představuje koncept volebního autoritářství a jeho operacionalizaci. Třetí část textu nastiňuje použité metody. Po této části jsou představeny výsledky analýzy a text je ukončen diskuzí a shrnutím nejvýznamnějších zjištění.

Autoritářské represivní strategie

Pokud se podrobně podíváme na dosavadní studie snažící se vysvětlit volební (ne)úspěch opozice v hybridních režimech (Tabulka č. 1), můžeme poměrně rychle identifikovat několik společných znaků. Prvním jsou již v úvodu nastíněné metodologické parametry předchozích studií. Těmi jsou práce s převážně středním počtem případů, orientace na starší případy a časté opomíjení toho, čím se tyto režimy odlišují od demokracií, tedy od autoritářských praktik držitelů moci vůči opozici a občanské společnosti. Dalším znakem je spor autorů o tom, zda mají na výsledek voleb vliv spíše dlouhodobé strukturální faktory nebo krátkodobé strategie klíčových aktérů (vláda, opozice, občanská společnost). Přirozeným rozšířením je v případě strategií aktérů diskuze o tom, či jednání se do výsledků voleb promítá více. Výsledky existujících výzkumů mírně nahrávají přístupu, který se soustředí na jednání aktérů, avšak vzhledem ke zmíněným nedostatkům celého výzkumného směru je přinejmenším předčasné stanovovat pevnější závěry.

První možnou represivní strategii ve svém výzkumu představil Kenneth F. Greene (2007), který se snažil vysvětlit, proč se politická strana PRI udržela v Mexiku¹⁴ u moci celých 71 let. V epicentru jeho vysvětlení stojí *svoboda ekonomiky*. Jak totiž ukazuje ve své studii, je její míra jednou z důležitých proměnných, které silně determinují manévrovací prostor opozice. V nedemokratických režimech s vysokou mírou ekonomické centralizace je pro opozici výrazně těžší získat finanční zdroje na svou kampaň (Greene, 2010: 807-834; Weyland 2013: 18-32), což pochopitelně usnadňuje situaci vládě¹⁵, která se může opřít o státní aparát nebo jeho finanční prostředky. (Naxera 2014: 276)

¹⁴ Záměrně se zde nepouštím do diskuze o povaze tamního režimu, protože politický režim v Mexiku procházel poměrně dynamickým vývojem a názory na míru jeho demokratičnosti se v čase rozcházejí. (K tématu blíže Magaloni 2006)

¹⁵ Vláda samozřejmě může finanční toky opozici ze strany soukromého sektoru regulovat i prostřednictvím dalších formálních či neformálních cest. Na Ukrajině tak svého času finanční úřad uvaloval na sponzory opozice z řad soukromého sektoru zvláštní daně. Jinde zase vláda firmy, které se rozhodly podporovat opozici, odstavovala od státních zakázek nebo rovnou zastrašovala a vydírala zaměstnance. (Levitsky – Way 2010: 10-11) V komparativní studii pracující s více případy je však velmi těžké všechny formy represe zachytit, a tak je míra státní kontroly ekonomiky nejlepší možnou proměnnou pro zachycení tohoto jevu.

Tabulka č. 1: Výzkum voleb v hybridních režimech: Stav poznání¹⁶

autoři a studie	počet případů	rozsah výběru	represivní strategie	hlavní explanační perspektiva
Howard a Roessler 2006	50	1990 – 2002	0	institucionální faktory, ekonomická vysvětlení, strategie opozice, kandidatura incumbenta
Pop-Eleches a Robertson 2008	2303	1992 – 2006	0	ekonomická vysvětlení, etnicita, svoboda tisku, míra demokracie v regionu
Greene 2008	55	1961 – 2008	2	ekonomická vysvětlení, míra občanské svobody, míra státní kontroly nad ekonomikou
Levitsky a Way 2010	35	1990 – 1995	?	mezinárodní strukturální faktory, organizační schopnosti incumbenta
Bunce a Wolchick 2011	11	1998 – 2008	1	strategie opozice a občanské společnosti
Gilbert 2012	18-51	1990 – 2009	1	přístup vlády k občanské společnosti, etnicita, GDP, institucionální faktory
Donno 2013	177	1990 – 2007	0	ekonomická vysvětlení, mezinárodní faktory, kandidatura incumbenta, geografické umístění
Schedler 2013	39-93	1980 – 2002	4	strategie opozice, strategie vlády, ekonomická vysvětlení, institucionální faktory
Way 2015	10	1991 – 2014	1-?	národní identita, donucovací schopnosti incumbenta, podoba stranického systému, státní kontrola ekonomiky
Bílek a Vališková 2016	18	1990 – 2014	0	ekonomická vysvětlení, strategie opozice, strategie incumbenta, výsledek lokálních voleb

Zdroj: autor na základě analýzy uvedených výzkumů

Druhou klíčovou proměnnou je vztah vlády k občanské společnosti. (Bunce – Wolchick 2011) K té může vláda zaujmout hned několik postojů. Vedle plošné represe co největšího množství jejích projevů je to podpora té části občanské společnosti, která je k režimu pozitivně nakloněna, což můžeme vidět kupříkladu ve Venezuele po nástupu Huga Cháveze. (Gilbert 2012; Handlin 2016) Dosavadní studie se však shodují v tom, že pro přežití hybridního režimu je klíčová především schopnost vlády potlačit její protirežimní projevy. Toto přesvědčení je podpořené dnes již dobře známým předpokladem Diamonda o tom, že „*vítězství opozice v hybridním režimu není nemožné, ale vyžaduje vyšší*

¹⁶ Cílem tabulky je reflektovat dosavadní výzkum faktorů, které ovlivňují výsledek voleb v hybridních režimech, tedy alternaci u moci nebo velikost volební soutěživosti. V součtu tak nejsou zmíněny práce, které se snaží odpovědět na otázku, zda mohou být soutěživé volby příčinou demokratizace. (Například Lindberg 2006; Lindberg 2009; Bernhard et al. 2016)

úroveň mobilizace, jednoty, schopností a odvahy, než je třeba v demokracii“. (Diamond 2001: 24) V této (alespoň pro opozici) nešťastné situaci může právě přítomnost silné občanské společnosti pomoci vyrovnat nepoměr sil mezi vládou a opozicí. (Fish 1995) V zájmu vlády tak je zabránit spojení těchto dvou skupin (Bunce – Wolchick 2011: 60), což může dělat nejsnáze prostřednictvím *potlačování občanské společnosti*.

Nejvíce možných autoritářských represivních strategií ve své práci představil Andreas Schedler. K vysvětlení volebních výsledků v hybridních režimech totiž používá hned čtyři¹⁷ a to cenzuru, vyloučení, represi a podvod. (Schedler 2013: 213-223)

Cenzura představuje poměrně jednoduchý a účinný nástroj k omezení opozice v hybridních režimech. Velmi často je totiž opozici bráněno v přístupu do státních médií a média soukromá, nebo kritičtější k režimu jsou různými způsoby postihována. (Kellam – Stein 2016) V postkomunistickém prostoru může za příklad sloužit situace kolem svobody médií na Ukrajině za vlády prezidenta Kučmy. Všechna hlavní média tam tehdy byla buď vlastněna skupinami spjatými s úřadující politickou reprezentací, nebo kontrolována prostřednictvím neformálních vazeb. Tato kontrola šla často tak daleko, že médiím přímo diktovala, jak mají o jednotlivých událostech informovat. (Levitsky – Way 2010: 11) To otvírá ještě druhý rozměr nedemokratických praktik v médiích, se kterým původní Schedlerův výzkum nepočítal¹⁸, a to *předpojatost* médií. Ta je stále oblíbenější zbraní držitelů moci v hybridních režimech. Je poměrně zajímavé, že se v této souvislosti daří vládám v hybridních režimech velmi dobře držet krok s dobou a nalézají stále rafinovanější způsoby, jak ovlivnit voliče. V současném Rusku tak například vláda dokonce platí některé populární youtubery a blogery za to, že ve svých dílech velebí prezidenta Putina a jeho vládu. (Toepfl 2013)

Nejpřímočařejší a zároveň nejviditelnější represivní strategii představuje *přímá represe* opozice. Do této kategorie lze zařadit celou řadu projevů od vyhrožování a zastrašování opozičních politiků po jejich obtěžování a fyzické

¹⁷ Jeho původní teoretický text *Menu of Manipulation* (Schedler 2002) pracuje ještě s větším počtem technik, které může držitel moci využít pro své setrvání v čele státu. Vedle zmíněných čtyř je to především uchování si moci prostřednictvím rezervovaných domén (k tématu blíže Bílek 2015a: 136-141) a oslabení opozice prostřednictvím kooptace části opozice na svou stranu. (Magaloni 2006: 24-28) Obě zmíněné strategie v této studii chybí. U rezervovaných domén je to způsobené tím, že sice jde o nedemokratickou praxi, ale není jasné, jak by měla ovlivnit předvolební boj ve prospěch držitele moci. Politické dohody s některými představiteli opozice poté absentují, protože je autor studie nepovažuje za nedemokratický prvek.

¹⁸ Schedler používal k vyjádření míry cenzury průměr *Press Freedom Indexu* organizace *Freedom House* (FH) a *Freedom of Speech and Press score* z CIRI datasetu. Tato dvě skóre poté využil k sestavení tříbodové škály (0-2). Vzhledem k parametrům své studie nemohl ve své době pracovat s lepším zdrojem dat, ale zároveň také zkoumat zmíněné dvě strategie samostatně. (Schedler 2013: 195) Jeho *Cenzura* tak vlastně v sobě obsahuje prvky *cenzury* i *předpojatosti*, avšak v těžko určitelném poměru, do kterého intervenují i další proměnné, které zmíněné datasety k sestavení svých indexů používají. Například index mediální svobody FH je totiž průměrem celé stovky otázek. (Freedom House 2016) Podobně jako v případě jiných indexů FH ho však doprovází nadreprezentace ekonomických otázek, jejichž začlenění je podle řady autorů sporné. (K problému z nedávné doby podrobněji například Bogaards 2011)

napadání. Souhrnně jde tedy o aktivity, které nás při vyslovení termínu represivní strategie napadnou jako první a jsou s fungováním nedemokratických režimů spjaté odjakživa. V komparativní politologii je v souvislosti s tímto jednáním držitelů moci možné vyznívat poměrně pevné přesvědčení o tom, že jde o účinnou strategii, jejíž přínos pro autoritáře bezpochyby vyvažuje možná rizika. (Dahl 1971: 15-16) Už Schedler však v souvislosti s touto strategií správně podotýká, že vlastně víme velmi málo o efektivnosti této strategie v současném světě. (Schedler 2013: 262)

Tabulka č. 2: Autoritářské represivní strategie a jejich operacionalizace¹⁹

Vysvětlení	Operacionalizace
<i>svoboda ekonomiky</i>	State ownership of economy
<i>potlačování občanské společnosti</i>	CSO repression
<i>cenzura médií</i>	Government censorship effort – Media
<i>předpojatost médií</i>	Media bias
<i>represe opozice</i>	Election government intimidation
<i>vyloučení opozice</i>	Party ban
<i>kontrola volebních komisí</i>	EMB autonomy

Zdroj: autor

Další možnou strategií, kterou si vlády hybridních režimů oblíbily, je *vyloučení* nepohodlných opozičních politických stran anebo alespoň nejnebezpečnějších kandidátů z politické soutěže „legální cestou“. Praktickou ukázkou takové strategie je situace kdy se kandidát nebo celá strana nesmí účastnit voleb s odkazem na nesplnění zákonem stanovených podmínek, jako je například minimální počet podpisů na podpisové listině nutné k registraci politických stran. Jako čerstvý případ takového jednání držitelů moci ve zkoumaném areálu dobře poslouží situace kolem opoziční koalice vedené Alexejem Navalnym v Novosibirsku při posledních regionálních volbách v Rusku. (Sinelschikova 2015) Pro férovost voleb však není klíčová jen nezávislost soudní moci, ale i samotných volebních komisí. Pokud jsou totiž volební komise málo autonomní na vládnoucí politické moci, dochází často k přímému ovlivňování volebních výsledků ve prospěch aktuálních držitelů moci. (Jarabinský 2015) Proměnná *kontrola volebních komisí* byla začleněna také z toho důvodu, že přímý výzkum volebních podvodů je pro nedostatek kvalitních dat vždy velmi problematický²⁰. Souhrn představených strategií a jejich operacionalizace je ve druhé tabulce²¹.

¹⁹ Všechny proměnné pochází z databáze *Varieties of Democracy*. (Coppedge et al. 2016a)

²⁰ Problém s daty se dosud nepodařilo vyřešit ani databází *Varieties of Democracy*. Jejich proměnná *Election other voting irregularities* totiž hodnotí nejen volební podvody, ale i jiné nesrovnalosti, a především udává jednu hodnotu pro všechny

Určení volebního autoritářství a míry volební soutěživosti

Ačkoliv jsou jednotkou analýzy v této studii prezidentské a parlamentní volby, je klíčovým úkolem každé podobné studie nejprve vymezit zkoumanou kategorii hybridních režimů. Předložená analýza přistupuje k vymezení volebního autoritářství stejně, jako poslední práce Schedlera²² (2013). Ten do této kategorie řadí všechny politické režimy, které splňují následující tři kritéria. To první se váže k úrovni politických práv daného režimu, která musí být v očích organizace FH hodnocena mezi 4-6. Režimy hodnocené do 3 jsou podle něj příliš demokratické a režimy, které obdrží hodnocení 7 zase příliš autoritářské. (Schedler 2013: 190)

Druhá podmínka se týká povahy voleb. Těch se musí účastnit více politických stran a musí se v nich rozhodovat o obsazení nejvyšších státních postů. Z povahy této definice tak není možné za volební autoritářství označit režimy, ve kterých jsou soutěživé volby jen na nižších úrovních²³.

Poslední podmínkou pak je to, že se musí jednat o státy, které se těší plné státní suverenitě. (Schedler 2013: 190) Při aplikaci těchto kritérií na areál postkomunistických zemí mezi lety 1990 - 2014 získáme celkem 67 případů voleb (přehled ve třetí tabulce²⁴).

Někteří autoři poté celou kategorii volebního autoritářství dále dělí na autoritářství soutěživé a hegemonní. Původní příčina tohoto rozdělení leží v teoretické diskuzi ohledně rozdílů mezi soutěživým autoritářstvím Levitskeho a Waye (2010) a volebním autoritářstvím Schedlera (2002).

účastníky voleb, nejen pro držitele moci. Proměnná *Vote Fraud* poté opět zohledňuje všechny účastníky voleb, ale hlavně v sobě nezahrnuje jen volební podvody, nýbrž to, co bylo o pár odstavců výše vymezeno jako represe. (Coppedge et al. 2016b)

²¹ Deskriptivní statistiky použitých proměnných naleznete v první příloze. V této souvislosti je třeba zmínit, že u všech použitých proměnných byla standardní škála 0-4 řazená vzestupně co do míry demokratičnosti přeskálována v opačném směru. V použité podobě tak čím větší hodnota na škále 0-4, tím větší hodnota dané autoritářské strategie.

²² Schedler dělí politické režimy na liberální demokracie, elektorální demokracie, volební autoritářství a uzavřená autoritářství. (Schedler 2013: 78-87)

²³ Literatura o soudobých autoritářských režimech v této souvislosti nejčastěji zmiňuje lokální volby v Číně. (Gandhi – Lust-Okar 2009: 417)

²⁴ Pro kontext zkoumaného areálu je třeba připustit, že užitá kritéria vyřadila některé případy, které jsou někdy za hybridní režimy označovány. Především tedy Slovensko v letech 1994-1998. Důvodem jeho absence v množině případů je fakt, že v té době získalo od organizace FH hodnocení 3. I přes tento mírný handicap se domnívám, že jde o nejlepší možnou cestu, jak konzistentně klasifikovat zkoumanou režimní kategorii napříč celým areálem. Zvolené řešení navíc umožňuje snadnější komparaci získaných závěrů s většinou existujících studií, protože jde o nejrozsáhlejší klasifikaci volebních autoritářství ve vícepřípadových studiích.

Tabulka č. 3: **Množina případů**

Albanie	1996	L	Chorvatsko	1995	L	Kyrgystan	2000	P
Albanie	1997	L	Chorvatsko	1992	P	Kyrgystan	2009	P
Arménie	1996	P	Chorvatsko	1997	P	Kyrgystan	2011	P
Arménie	2003	P	Gruzie	2000	P	Moldavsko	1994	L
Arménie	2008	P	Gruzie	2008	P	Rusko	2011	L
Arménie	2013	P	Gruzie	1995	L	Rusko	2007	L
Arménie	1995	L	Gruzie	1999	L	Rusko	2003	L
Arménie	1999	L	Gruzie	2003	L	Rusko	1999	L
Arménie	2003	L	Gruzie	2004	L	Rusko	2012	P
Arménie	2007	L	Gruzie	2008	L	Rusko	2008	P
Arménie	2012	L	Kosovo	2010	L	Rusko	2004	P
Azerbajdžan	1996	L	Kosovo	2014	L	Rusko	2000	P
Azerbajdžan	2001	L	Kazachstan	1999	P	Tajikistan	2000	L
Azerbajdžan	2005	L	Kazachstan	2005	P	Tajikistan	2005	L
Azerbajdžan	2010	L	Kazachstan	2011	P	Tajikistan	1991	P
Azerbajdžan	1998	P	Kazachstan	1999	L	Tajikistan	1999	P
Azerbajdžan	2003	P	Kazachstan	2004	L	Tajikistan	2006	P
Azerbajdžan	2008	P	Kazachstan	2012	L	Tajikistan	2013	P
Azerbajdžan	2013	P	Kyrgystan	2007	L	Tajikistan	2010	L
Bělorusko	1994	P	Kyrgystan	2010	L	Ukrajina	2004	P
Bělorusko	2001	P	Kyrgystan	1991	P	Ukrajina	1999	P
Chorvatsko	1992	L	Kyrgystan	1995	P	Ukrajina	2002	L
						Ukrajina	2012	L

Zdroj: autor

Vysvětlivky: P= prezidentské volby; L= parlamentní volby

Na základě prvních textů zmíněných autorů totiž bylo možné konstatovat, že soutěživé autoritářství obsahuje pouze režimy, ve kterých je opozice znevýhodněna, ale stále může alespoň teoreticky volby vyhrát (Levitsky – Way 2010: 16), kdežto Schedler do své kategorie zařadil i režimy, ve kterých je opozice předurčena prohrát. (Schedler 2002: 47) Z pohledu autora studie však šlo spíše o nedorozumění a rozdělení kategorie volebního autoritářství se v současné podobě nezdá ani teoreticky ani prakticky obhajitelné. Protože se tento krok může zdát poměrně kontroverzní, je třeba ho blíže rozebrat.

Není pochyb o tom, že prvotní Schedlerova operacionalizace celého konceptu (práce z roku 2002) byla nešťastná a čtenář mohl snadno nabýt přesvědčení o tom, že Schedler za volební autoritářství považuje každý režim, ve kterém se konají volby. To se mu však podařilo osvětlit v poslední knize (2013), kde je vidět, že existuje poměrně jasná hranice mezi hegemonickým a uzavřeným autoritářstvím. Na druhé straně řada autorů (Kubik 2011; Bogaards – Elischer 2016) poukazuje na to, že Levitsky a Way (2010) ve své práci

naopak považují všechny režimy, ve kterých se konají soutěživé volby, za soutěživá autoritářství a nerozlišují tak kupříkladu mezi Slovenskem za vlády Vladimíra Mečiara a současným Ruskem. Kategorie stabilního soutěživého autoritářství a nestabilního soutěživého autoritářství Levitského a Waye, jsou tak vlastně shodné s kategoriemi soutěživého a hegemonního autoritářství Schedlera. (Morse 2012: 187)

Dalším problémem je samotné odlišení obou kategorií ve vícepřípadové studii. Sami výzkumníci totiž přiznávají, že rozdělovat soutěživé a hegemonní autoritářství pouze na základě rozdílu ve výsledku voleb mezi prvním a druhým v pořadí je velmi arbitrární²⁵. Zde bych rád poznamenal, že není pochyb o tom, že zmíněné koncepty hybridních režimů jsou velmi široké a bylo by vhodné je rozdělit na více podkategorií, avšak takové rozdělení by mělo být robustně ukotveno v existujících teoriích, což dnes není. Ve shodě s dalšími kritiky tohoto stavu se domnívám, že účelnější by bylo rozdělit kategorie například podle úrovně občanské mobilizace a participace, jako to navrhuje Mainwaring (2012), nebo podle vlivu poručnických aktérů (tutelary actors) na politiku. (Gilbert – Mohseni 2011)

Kromě toho je zajímavé, že ačkoliv má být v hegemonním autoritářství pro opozici téměř nemožné volby vyhrát, jsme v současnosti svědky řady případů, které tento předpoklad úspěšně nabourávají. Z poslední doby bych zmínil především poslední parlamentní volby ve Venezuele nebo nedávné prezidentské volby v Gambii. To opět jen přizívá nedůvěru v soudobou podobu podkategorií hybridních režimů. (Bílek 2015b, 2016) Kromě výše zmíněného se domnívám, že pokud je cílem studie zkoumat vliv autoritářských represivních strategií na míru volební soutěživosti ve volebních autoritářstvích, je účelnější zkoumat obě kategorie zároveň²⁶.

Závisle proměnná, tedy *velikost volební soutěživosti*²⁷ je vyjádřena jako těsnost volebních výsledků. Těsnost volebních výsledků je v této studii operacionalizovaná jako procentuální rozdíl v počtu získaných křesel mezi největší a druhou největší stranou²⁸ v parlamentních volbách. V případě prezidentských voleb jde poté o procentuální rozdíl v počtu získaných platných

²⁵ Aby byl režim označen za hegemonní autoritářství, musí podle Howarda a Roesslera získat incumbent o alespoň 70 % hlasů více než nejsilnější zástupce opozice (2006) a podle Diamonda dokonce 75 % (2001). Ani jeden z těchto prahů však nejde teoreticky nijak odůvodnit. Schedler zase sleduje, zda držitel moci úřaduje alespoň 10 let a má po stejnou dobu legislativní většinu (2013: 190).

²⁶ Ačkoliv jsem zde zmínil případy autorů, kteří striktně rozdělují populaci volebních autoritářství na soutěživé a hegemonní, je třeba přiznat, že o spojení celé kategorie se snažili již někteří přede mnou. V některých kapitolách své práce tak činní například Michalik (2015).

²⁷ Volební výsledky pocházejí ze zdrojů Election Guide 2016; Nohlen – Stover 2010; Nohlen et al. 2004.

²⁸ V praxi tak jde vždy o rozdíl mezi držitelem moci a nejsilnějším opozičním aktérem. Aby výsledná hodnota volební těsnosti brala v úvahu případnou alternaci moci, je v případě, že vyhraje držitel moci hodnota volební těsnosti kladná. V případě vítězství opozice je hodnota volební těsnosti záporná. Řešení je opět shodné s tím, které ve své práci použil Schedler (2013: 207).

hlasů mezi nejúspěšnějšími dvěma kandidáty na základě výsledků prvního kola. Jde tedy o stejnou operacionalizaci²⁹, kterou ve své studii používá Schedler (2013) nebo Gilbert (2012). Čím těsnější je volební výsledek, tím větší je volební soutěživost a naopak. Výhodou zvolené operacionalizace je vedle její jednoduchosti především to, že jí věnují pozornost i sami zainteresovaní političtí aktéři. Racionální teoretický předpoklad stojí na tom, že se relevantní političtí aktéři snaží ovlivnit těsnost volebních výsledků ve svůj prospěch. Chtějí až na výjimky³⁰ výrazně vyhrát nebo jen velmi těsně prohrát. (Schedler 2013: 222)

Metody

Jak již bylo deklarováno v úvodu, využívá empirická část studie k příčinnému vysvětlení dvou metod: lineární regresní a kvalitativní komparativní analýzy (QCA). QCA náleží do rodiny konfigurativních metod. (Berg-Schlosser et al. 2009: 2) Duchovním otcem celého výzkumného přístupu je Charles Ragin (1987). Specifikem konfiguračních metod je, že kombinují kvalitativní a kvantitativní přístup (Rihoux, 2006), ale ponechávají prostor pro zhodnocení kontextuálních faktorů (Kouba 2011), což je způsobené tím, že jejich kořeny leží hluboko v tradici kvalitativního výzkumu. (Schneider a Wagemann 2007)

Ačkoliv představuje společné využití regresní analýzy a konfiguračních metod jeden z možných způsobů triangulace (Skanning 2007), příliš se s ní v sociálních vědách nesetkáváme. Jedním z důvodů může být nejistota ohledně současného využití těchto metod. Soudobá metodologická literatura se totiž v odpovědi na tuto otázku značně rozchází. Na jedné straně zde tak existuje puntičkářský (puristický) přístup, podle kterého tyto metodologické přístupy nelze použít současně, protože se zásadně epistemologicky liší. Na straně druhé je zde však i pragmatický přístup, z něhož vychází i tato studie, který naopak jejich použití v témže výzkumu vítá. Základním předpokladem tohoto přístupu poté je to, že epistemologické rozdíly obou metod jsou spíše výhodou, protože umožňují dva odlišné, ale zároveň se vzájemně doplňující pohledy na zkoumaný problém. (Vis 2012: 175) Stručně řečeno se obě metody liší především v přístupu k interakčním efektům, vícečetné kauzalitě, omezené diverzitě a ve výběru proměnných.

Statistické metody „totiž prokazují vztah mezi dvěma proměnnými na základě statistické asociace (korelace). Konfigurativní metody oproti tomu požadují, aby byl vztah mezi proměnnými prokázán na základě množinového kritéria, tedy na základě toho, zda jsou případy, v nichž je přítomný důsledek,

²⁹ Volba stejné operacionalizace je motivovaná snahou o co nejsnazší možnou komparaci získaných závěrů.

³⁰ Výjimkou je nepříliš častá situace, kdy se držitel moci bojí reakce mezinárodního společenství v případě, že by vyhrál volby příliš jasně. Příkladem mohou být volby ve Rwandě v roce 2008, kde se držitel moci snažil cíleně snížit při sčítání výsledků svůj náskok nad opozicí. (Reyntjens 2015: 22)

podmnožinou případů, v nichž je přítomna příčina (nebo kombinace příčin)“.
(Kouba 2011: 471) Oproti běžným statistickým metodám, které se snaží především odhalit, které nezávisle proměnné mají vliv na závisle proměnnou a které soupeřící proměnné nikoliv, se QCA soustředí spíše na určení odlišných kombinací nezávislých proměnných³¹. (Kouba 2011: 473-474) Na základě této odlišnosti se poté řada výzkumníků domnívá, že je QCA lépe uzpůsobena k interpretaci interakčních efektů dvou a více proměnných. Obzvláště při práci se středním počtem případů. (Braumoeller 2004)

Nastíněný rozdíl ve fungování obou metod poté determinuje i jejich přístup k vícečetné kauzalitě. Regresní analýza totiž funguje na principu, že pokud v některém ze sledovaných případů nemá příčina vliv na výsledek, dojde k oslabení příčinného vztahu a naopak. (Epstein – Duerr – Kenworthy – Ragin 2008: 68) „To ve svém důsledku znamená, že se příčina, která ovlivňuje důsledek jen v podmnožině případů, stává v regresní analýze neviditelnou, protože pouze zvedá varianci a snižuje hodnotu koeficientů. QCA oproti tomu dokáže identifikovat příčinné vztahy, které se liší napříč podmnožinou případů, což umožňuje komplexnější hodnocení příčinných vztahů mezi proměnnými“.
(Vis 2010: 3-4)

Další odlišností obou metod je přístup k řešení problému limitované diversity (limited diversity). „K tomuto jevu dochází v situacích, kdy jsou některé kombinace proměnných teoreticky možné, ale reálně neexistující.“ (Schneider a Wagemann 2006: 757) „Paradoxní je, že ačkoliv je tento problém zásadní pro odhalení příčinného vztahu, je většinou přehlížen jak ze strany statistických metod, tak jednopřípadových studií usilujících o kauzální vysvětlení. Oproti statistickým metodám, kde je tento problém většinou před výzkumníkem skryt, musí jeho řešení výzkumník pracující s QCA věnovat větší pozornost.“ (Schneider – Wagemann 2006: 758) V praxi si tak je výzkumník nucen vybrat mezi komplexním, minimálním (parsimonious) a středním (intermediate) řešením. Komplexní řešení nebere logicky možné, ale reálně neexistující případy v potaz, díky čemuž předkládá řešení, která jsou sice nejvíce komplexní, ale často také jen velmi obtížně interpretovatelné. Minimální řešení představuje naprostý opak a díky začlenění logických zbytků, předkládá výsledky po maximální možné logické redukci. Takové výsledky jsou poté většinou velmi dobře interpretovatelné. To je však vykoupené rizikem toho, že se výzkumník dopustí přílišné simplifikace. Pomyslným kompromisem je poté střední řešení, které pro práci s logickými zbytky využívá existujícího teoretického poznání. (Schneider – Wagemann 2006: 758) Úskalí tohoto přístupu však tkví v tom, že u řady výzkumů nemůže soudobá politologie nabídnout příliš hlubokou studnici teoretických předpokladů.

³¹ Jsem si vědom toho, že podrobné představení kvalitativní komparativní analýzy není vzhledem k rozsahu předložené studie možné. Případné zájemce bych tak odkázal k prostudování knihy Schneidera a Wagemanna (2012).

Protože se však domnívám, že výzkum hybridních režimů je na teoretické předpoklady o vlivu autoritářských represivních strategií poměrně bohatý (což ostatně ukazuje předešlá teoretická kapitola), půjde o směr, kterým se tato studie vydá.

Posledním výrazným rozdílem obou metod a zároveň velkým úskalím QCA je výběr proměnných. Opět nelze říci, že by se problém takzvaného přílišného počtu možných proměnných a nedostatku existujících případů týkal jen QCA. Tento problém jsou nuceni řešit i výzkumníci využívající čistě statistické metody. Vzhledem k odlišné epistemologické tradici je však v jejich případě řešení výrazně snazší. Při práci s regresní analýzou tak vzhledem k probabilistické povaze statistických metod výzkumníci většinou využívají při volbě proměnných strategii, kterou bychom mohli označit za „konfrontační“. Ta spočívá v tom, že jako kontrolní proměnné začlení do svých statistických modelů proměnné, jejichž platnost potvrzují nejvlivnější předešlé výzkumy. Při práci s QCA však tuto strategii použít nelze, protože jde o metodu, která je výrazně citlivější na výběr případů a vysvětlujících proměnných. (Amenta – Poulsen 1994: 23)

V současnosti existuje minimálně osm strategií (Yamasaki – Rihoux 2009: 125-130), jak při práci s QCA tento problém řešit. Každá má své nedostatky a v současnosti není možné říct, že by některá byla výrazně lepší než jiná. Tento text využívá strategii, která pracuje s proměnnými, jež spojuje vysvětlující perspektiva (perspective approach)³². V našem případě tedy jde o autoritářské represivní strategie v hybridních režimech, které jsou vybrány na základě podrobné analýzy dostupné literatury na zvolené téma. Postup tedy přesně kopíruje teoretická doporučení pro využití této strategie. (Berg-Schlosser – De Meur 2009: 25-26) Hned po výběru je však důležitý také počet proměnných, protože i při aplikaci teoreticky opodstatněného, ale stále vysokého počtu proměnných je prakticky nemožné dospět k výsledkům, které by bylo možné rozumně interpretovat. Marx (2010) doporučuje, aby ve studii se sedmi a více proměnnými nebyl podíl mezi počtem proměnných a počtem případů větší než 0,33 (2010: 155). Výsledná hodnota zmíněného podílu v této studii (0,10) je tak z hlediska počtu proměnných více než uspokojivá.

Statistická část analýzy je provedena prostřednictvím lineární regresní analýzy napříč časem a státy, která pracuje s nesymetrickými daty. QCA část analýzy využívá fuzzy-set variantu. Ta jde za obzor klasické crisp-set QCA a mimo úplného členství nebo nečlenství v množině umožňuje zachytit také stupeň členství. (Ragin 2005)

Prvním krokem tak musí vždy být kalibrace proměnných. Pro každou z nich je třeba stanovit hodnotu plného členství (0,95), plného nečlenství (0,05) a

³² Studie tak využívá stejný výzkumný design jako studie Skanninga (2007), který se prostřednictvím strukturálních proměnných snažil vysvětlit rozdíly v úrovni občanské společnosti postkomunistických států.

dělicí bod (0,5) mezi členstvím a nečlenstvím. Protože tato studie pracuje s proměnnými, které jsou v intervalu od 0,00 do 4,00, byla kalibrace provedena pomocí přímé metody kalibrace, kdy byla data standardizována prostřednictvím Z-skóre. (Ragin 2008: 86-94) Poslední věcí, kterou je třeba osvětlit v této části, je stanovení úrovně konzistence. Ta byla určena na hodnotě 0,9, což je v souladu s doporučením samotného Ragina (2005:10-11).

Analýza

Pearsonův index korelace mezi nezávislými proměnnými a těsností volebních výsledků potvrzuje většinu teoretických předpokladů. Všechny proměnné až na svobodu ekonomiky vykazují silný a statisticky významný vztah (podrobněji ve druhé příloze). Vzájemná korelace mezi nezávislými proměnnými je sice vždy v doporučeném intervalu³³, avšak v některých případech jen velmi těsně. Vzhledem k podezření, že by tak případný efekt multikolinearity mohl ovlivnit výsledky prvního modelu, který zahrnuje všechny vysvětlující proměnné, jsou do analýzy zahrnuty i modely 2-5, které analyzují problematické proměnné odděleně. Protože se jednotlivé případy voleb shlukují na základě zemí, je porušen základní předpoklad lineární regrese (OSL), a to, že případy jsou na sobě nezávislé, chyby (errors) jsou normálně rozdělené a nekorelované. (Wooldridge 2003) Ve snaze o řešení tohoto problému je tak použita regrese s robustními korigovanými chybami (robust standard errors), kde klastrem jsou jednotlivé země (Hamilton 2003: 192). U této specifikace bývají často hodnoty směrodatných chyb u regresních koeficientů větší než v případě OSL, což se projeví i na vyšších pravděpodobnostních hodnotách (p-values). Modely jsou proto konzervativnější a tudíž vhodnější pro tento typ dat.

Při využití všech představených proměnných (1. model) vidíme, že nejsilnější efekt má cenzura médií a vyloučení opozice ještě před samotným volebním kláním. Na třetím místě je poté násilná represe opozice, jejíž vliv však již není statisticky významný. Ostatní čtyři modely získané závěry vesměs potvrzují. Zajímavý je především model pátý, protože se v něm na nejnižší hladinu použité statistické významnosti ($p < 0.15$) dostává i násilná represe opozice a vyloučení opozice je zde poprvé a naposledy statisticky významné i na úrovni $p < 0.05$. Vliv ostatních proměnných se ukazuje jako spíše zanedbatelný. Jednotlivé modely dokáží vysvětlit mezi 35 až necelými 39 % variance, což značí, že zvolená vysvětlující perspektiva má jistou relevanci.

³³ Podle Hendla (2009) musí být vzájemná korelace mezi dvěma nezávislými proměnnými v intervalu (-0.8; 0.8), nebo je třeba jednu z těchto proměnných vyřadit.

Tabulka č. 4: Efekt představených proměnných na těsnost volebních výsledků ve volebních autoritářstvích

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
represe opozice	10.362 (9.28)	10.021 (8.61)	8.130 (8.62)		8.683* (5.16)
represe OS	2.984 (10.45)	2.518 (10.68)	11.028 (8.26)	6.401 (9.08)	2.848 (10.02)
svoboda eko.	1.879 (5.86)	1.684 (5.41)	-1.297 (6.49)	1.508 (6.15)	1.681 (5.41)
předpojatost médií	-1.400 (11.69)		4.995 (11.49)		
cenzura médií	13.732** (6.82)	13.214** (6.75)		12.619** (6.53)	12.599** (6.16)
kontrola vol. ko.	-2.145 (8.65)	-2.140 (8.63)	1.263 (8.75)	4.366 (4.87)	
vyloučení opozice	16.166** (7.80)	16.138** (7.71)	11.734* (7.66)	14.682** (7.69)	15.358*** (6.93)
_cons	-26.716 (21.77)	-26.554 (21.50)	-12.219 (19.96)	-27.011 (23.30)	-28.297* (18.52)
R-sqr	0.388	0.388	0.351	0.364	0.387

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka: robustní korigované chyby v závorkách; ***p <0.05; **p <0.10; *p <0.15³⁴

Test nezbytných podmínek (příloha číslo tři) dokládá, že žádná ze zkoumaných strategií není sama o sobě nezbytně nutnou. Test dostatečných podmínek³⁵ (pátá tabulka) ukazuje hned tři kombinace represivních strategií, které vedou k tomu, že držitelé moci vyhrají volby s velkým náskokem. V každé z těchto tří kombinací jsou přítomny nejvlivnější proměnné ze statistické analýzy (cenzura a vyloučení opozice). QCA analýza však dále rozšiřuje výsledky první analýzy tím, že tyto dvě vlivné proměnné znázorňuje v kombinacích s dalšími proměnnými, které se samy o sobě ve statistickém testu jeví jako takřka irelevantní. Všechny tři kombinace jsou poté poměrně snadné na interpretaci, protože obsahují pouze tři, respektive čtyři proměnné.

První dvě kombinace mají společné, že kombinují kontrolu ekonomiky a omezování občanské společnosti s cenzurou nebo vyloučením opozice. Třetí kombinace poté obsahuje cenzuru i vyloučení opozice v kombinaci s kontrolou volebních komisí a přímou fyzickou represí. Zmíněné kombinace poměrně jasně ukazují, jak dvě nejvýznamnější represivní strategie ze statistické analýzy

³⁴ Hodnoty statistické významnosti jsou podřízeny snaze o komparaci výsledků se studií Schedlera (2013). Ten ve své práci používá pouze hodnotu p <0,15. Žádná proměnná není statisticky významná na úrovni p <0,01.

³⁵ Pravdivostní tabulka (truth table) je dostupná v příloze číslo čtyři.

nelze vyčlenit z širšího kontextu manipulačního repertoáru (Schedler 2002) držitelů moci. V souladu se statistickým testem se poté neprokazuje vliv mediální zaujatosti.

Tabulka č. 5: Výsledky fsQCA analýzy

Velký náskok držitele moci	Hrubé pokrytí	Unikátní pokrytí	Konzistence
kontrola ekonomiky* represe občanské společnosti* cenzura	0,54	0,09	0,91
kontrola ekonomiky* represe občanské společnosti* vyloučení opozice	0,50	0,05	0,90
kontrola volebních komisí* přímá represe* cenzura* vyloučení opozice	0,45	0,07	0,94
pokrytí: 0,67; konzistence řešení 0,89			
Těsný volební výsledek nebo výhra o pozici			
~represe občanské společnosti*~cenzury*~předpojatost*~přímé represe	0,38	0,06	0,88
kontrola ekonomiky* kontrola volebních komisí*~represe občanské společnosti*~cenzura*~pokrytí	0,39	0,03	0,93
~kontrola ekonomiky* kontrola komisí*~represe OS*~předpojatost*~vyloučení	0,31	0,00	0,92
~kontrola ekonomiky*~represe OS*~cenzura*~přímá represe*~vyloučení	0,27	0,02	0,95
~kontrola ekonomiky*cenzura*~předpojatost*~přímá represe*~vyloučení	0,31	0,01	0,93
kontrola ekonomiky* kontrola komisí*~represe OS*~cenzura*~přímá represe*~vyloučení	0,30	0,005	0,96
~kontrola komisí*~represe OS*cenzura*~předpojatost*~vyloučení	0,30	0,027	0,95
pokrytí: 0,7; konzistence 0,9			

Zdroj: vlastní zpracování

Test nezbytnosti pro opačný výsledek opět nedokládá přítomnost nezbytné proměnné. Znovu tedy nejde říci, že by úspěch opozice závisel na absenci určité strategie držitele moci. Oproti předchozímu testu však obsahuje hned sedm velmi složitých kombinací, které není možné jednoduše interpretovat. Výsledky této analýzy tak ukazují, že vysoká volební soutěživost není způsobená absencí konkrétní represivní strategie, což je v souladu s ostatními závěry této analýzy. Míra pokrytí obou řešení je poté nižší než v případě OSL. Obě metody ukazují, že některé represivní strategie nesporně mají jistý efekt na těsnot volebních výsledků. Kromě toho se shodují v řadě zjištění. Vedle prokázání vlivu cenzury médií a vyloučení opozice je to vyvrácení předpokladů o vlivu mediální předpojatosti na volební soutěživost.

Diskuze a závěr

Předložená studie přináší první systematickou analýzu sedmi represivních autoritářských strategií v hybridních režimech za pomoci nových dat z databáze Varieties of Democracy. Oproti předchozím studiím navíc nepracuje

s celosvětovým výběrem případů, ale ve snaze o co nejkomplexnější vysvětlení se soustředí pouze na areál postkomunistických států. Výsledky ukazují, že se ve zkoumaném areálu držitelé moci uchylují spíše na první pohled k méně viditelným strategiím, jako je cenzura médií nebo vyloučení opozice z volebního boje pro nesplnění legislativních či formálních pravidel. Zároveň se ukazuje, že strategie, které by podle předchozích výzkumů měly hrát významnou roli, jako státní kontrola ekonomiky, kontrola volebních komisí nebo omezování občanské společnosti, jsou spíše druhořadé. Specifické postavení poté ve zkoumaném výběru zastává fyzické násilí a zastrašování opozice. Tato strategie se sice ukazuje jako vlivnější než předchozí skupina, avšak její vliv je taktéž za očekáváním.

V kontextu soudobého poznání o volbách v hybridních režimech jsou poté získané závěry zajímavé hned v několika směrech. Tím prvním je to, že statistická analýza vysvětluje výrazně větší množství variance než předchozí výzkumy. Tematicky nejbližší výzkum Schedlera (2013) totiž nedokázal prostřednictvím represivních strategií vysvětlit ve většině modelů více než 10 % variance a hodnotě 30 % se přiblížil jen jednou. Výzkumy Donno (2013: 710) a Gilbert se (2012: 121) sice za pomoci jiných explanačních perspektiv dokázaly vysvětlit obdobné spektrum variance jako předložená studie, ale ne ve všech modelech. Přílišný optimismus ohledně závěrů této studie je třeba krotit s ohledem na to, že předchozí práce pracovaly s celosvětovým výběrem a pouze staršími případy. Získané závěry však i tak působí velmi slibně.

Nejzajímavějším zjištěním je nepochybně odhalený vliv cenzury médií a paradoxně i absence vlivu mediální předpojatosti. V případě cenzury médií jsou závěry studie o to překvapivější, že starší výzkumy již tuto autoritářskou represivní strategii testovaly a její vliv se ukázal jako nevýznamný jak celosvětově (Schedler 2013), tak v postkomunistickém prostoru. (Bunce – Wolchick 2010) Otázkou pro příští výzkum tak zůstává, zda je to tím, že starší práce neměly k dispozici tak kvalitní data, anebo protože pracovaly se staršími případy, do kterých se ještě tolik nepromítla specifika soudobého digitálního věku. Vliv předpojatosti médií sice dosud v žádné studii testován nebyl, ale vychází z teoretických očekávání spojených s fungováním hybridních režimů. (Levitsky – Way 2010) Výsledek je o to zajímavější, že mediální předpojatost byla ve zkoumaných případech vysoká. Je těžké bez hlubší analýzy říci, čím je tento paradox způsobený, ale možná by vhodné vysvětlení mohlo ležet v širším kulturně-historickém kontextu postkomunistického prostoru, kde bylo obyvatelstvo po velkou část minulého století zvyklé brát zprávy z médií s jistou rezervou. (Staniszki 2006; Naxera 2015) V obou případech se tak přímo nabízí ověření získaných závěrů v jiných areálech.

QCA analýza poté především dokládá, že vliv tří nejúspěšnějších represivních strategií nelze vyjmout z kontextu celého „represivního repertoáru“, se

kterým držitelé moci pracují. Již tolikrát zmíněná cenzura kupříkladu sama o sobě nestačí k porážce opozice ve volbách a její účinnost zvyšují proměnné, které se jinak samy o sobě jeví jako spíše nepodstatné jmenovitě kontrola ekonomiky a represe občanské společnosti. Znázornění těchto kombinací je největší výhodou QCA, protože efekt těchto „doplňkových proměnných“ zůstává v jednoduché statistické analýze před zraky výzkumníka utajen.

Doplňkový efekt omezování občanské společnosti podle mého názoru dobře zapadá do teoretického kontextu. Předchozí kvalitativní výzkumy postkomunistického prostoru ukázaly, jak může emancipovaná občanská společnost pomoci v šíření informací o opozici mezi řadové občany a mobilizovat veřejnosti vůči různým formám represe opozice. (Bunce – Wolchick 2011; Way 2015) Pouze doplňkový efekt ekonomické kontroly je výrazně překvapivější, protože by tento faktor měl na základě předpokladů předchozích studií hrát větší roli. (Greene 2010) Tím spíše, když v řadě analyzovaných případů byla svoboda ekonomiky relativně nízká a velkou váhu tomuto vysvětlení přikládaly i některé kvalitativní studie z tohoto areálu. (Za všechny jmenujme Way 2015) V obou případech se tak domnívám, že získané závěry rozšiřují soudobý stav poznání, protože ukazují, že omezování občanské společnosti a státní kontrola ekonomiky může velmi efektivně podpořit již zmíněné nepřímé represivní strategie, ale rozhodně je nelze označit za strategie, které by samy o sobě rozhodovaly o udržení a porážce ve volbách.

S těmito dvěma faktory úzce souvisí nepotvrzení předpokladu o vlivu vládní kontroly volebních komisí. Tento závěr je v přímém rozporu s obecnými předpoklady politologů a expertů, kteří právem předpokládají, že právě kontrola volebních komisí by měla držitelům moci zajistit snadné volební vítězství. Získané závěry však jasně ukazují, že nejde o příliš užitečnou strategii. Možnou příčinu pak vidím v souběhu dvou věcí. První je to, že odborná veřejnost a média dlouhodobě upozorňují na potřebu nezávislé kontroly volebních komisí, což patrně může držitelům moci znesnadňovat jejich využití. Tou druhou je pak jednoduše existence elegantnějších možností, jak ovlivnit míru volební soutěživosti dříve než v samotné volební místnosti a držitelé moci poté tedy ani nemají příliš důvodu k využití této strategie.

Závěry této studie nám tak umožňují poměrně zajímavý vhled do dynamiky a fungování soudobých nedemokratických režimů v postkomunistickém prostoru. Zřetelně totiž dokládají, že se držitelé moci dokážou přizpůsobit podmínkám soudobého světa, ve kterém se mezinárodní společenství a nevládní organizace snaží dbát na čistotu volebního procesu a rozkrýt co nejvíce nekalosti ze strany autoritářských vládů. Jak však bohužel názorně ukazuje tato studie, jsou držitelé moci vždy takřikajíc o krok napřed, protože sebelepší mezinárodní kontrola v čase voleb nedovede penalizovat autoritářské praktiky, které bezprostředně nesouvisí s volebním procesem. V situacích, kdy

se voliči nedostává informací o politických alternativách a politické opozici je s odkazem na formální nedostatky zabráněno v aktivitě ještě dávno před startem ostré fáze politické kampaně, je i ta sebelepší kontrola volebních komisí zbytečná.

Držitelé moci využívající pro své setrvání u moci autoritářských represivních strategií jsou pak ve své podstatě jen produktem soudobého světa, ve kterém stále většina politiků a veřejnosti ztotožňuje demokracii pouze s konáním voleb, kterých se účastní více politických stran. V takovém světě pak zůstává řada v textu nastíněných problémů jako zneužívání moci svěřených úřadů nebo omezování svobody médií mimo zorné pole většiny diváků. V teoretické rovině vede cesta z této situace jen skrze zvýšení informovanosti veřejnosti z úst odborníků. V rovině praktické je pak třeba to, aby v problematických režimech nevládní organizace, mezinárodní společenství a občanská společnost podrobněji sledovaly kroky vlád během celého volebního období a co možná nejdůsledněji dbaly na dodržování demokratických pravidel hry. Není pochyb o tom, že jde o zdoluhavé a nesnadné řešení. Je to však zároveň jediná cesta, která může pomoci politické opozici uspět ve volbách a sesadit politické představitele, kteří autoritářské represivní strategie užívají. Zkoumaná problematika však není důležitá jen pro pochopení hybridních režimů. Soudobá politická realita v některých zemích v našem bezprostředním okolí a dosud neuzavřené dědictví Mečiarovy éry nám totiž jasně ukazuje, že hranice mezi demokracií a nedemokracií je často velmi tenká a výzkum hybridních režimů nám může velmi pomoci i v pochopení politických procesů v soudobých demokraciích.

Jaroslav Bílek je doktorandem na Katedře politologie Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové. Ve svém výzkumu se věnuje vybraným otázkám komparativní demokratizace. V současnosti to jsou především proměny autoritářských represivních strategií v soudobých nedemokratických režimech a problematika autokratizace hybridních režimů.

LITERATURA

- AMENTA, E. – POULSEN, J. D., 1994: Where to Begin: A Survey of Five Approaches to Selecting Independent Variables for Qualitative Comparative Analysis. *Sociological Methods & Research* 23, č. 1, s. 22-53.
- BALÍK, S. – HOLZER, J., 2006: Debata o hybridních režimech: stručná rekapitulace pokusu o paradigmatickou změnu. *Politologická revue* 12, č. 2, s. 5-29.
- BERG-SCHLOSSER, D. – DE MEUR, G. – RIHOUX, B. – RAGIN, Ch., 2009: Qualitative Comparative Analysis (QCA) as an Approach. In: Rihoux, B. – Ragin, Ch. (eds.): *Configurational Comparative Methods*. Los Angeles: Sage, s. 1-18.

- BERG-SCHLOSSER, D. – De MEUR, G., 2009: Comparative Research Design: Case and Variable Selection In: Rihoux, B. – Ragin, Ch. (eds.): Configurational Comparative Methods. Los Angeles: Sage, s. 19-32.
- BERNHARD, M. – EDGELL, A. B. – LINDBERG, S. I., 2016: Suicide by Competition? Authoritarian Institutional Adaptation and Regime Fragility. V-Dem Working Papers October 2016.
- BÍLEK, J., 2015a: Poručnické síly v Československu 1945 – 1948. Politické vedy 18, č. 1, s. 124-150.
- BÍLEK, J., 2015b: Hybridní režimy jako svébytná kategorie politických režimů: komparace vybraných přístupů. Středoevropské politické studie 17, č. 2, s. 212-233.
- BÍLEK, J., 2016: Mezi demokracií a autoritářstvím: krátké zastavení nad novějšími příspěvky ze světa hybridních režimů. Politologická revue 22, č. 2, s. 103-122.
- BÍLEK, J. – VALÍŠKOVÁ, B., 2016: The Causes of Electoral (In)Stability of Incumbents in Hybrid Regimes in Latin America. Politické vedy 19, č. 2, s. 35-63.
- BOGAARDS, M., 2011: Where to Draw the Line? From Degree to Dichotomy in Measures of Democracy. Democratization 19, č. 4, s. 690-712.
- BOGAARDS, M. – ELISCHER, S., 2016: Democratization and Competitive Authoritarianism in Africa. Wiesbaden: Springer VS, 213 s.
- BROWNLEE, J., 2009: Portens of Pluralism: How Hybrid Regimes Affect Democratic Transitions. American Journal of Political Science 53, č. 3, s. 515-532.
- BUNCE, V., 2003: Rethinking Recent Democratization: Lessons from the Postcommunist Experience. World Politics 2, s. 167-192.
- BUNCE, V. – WOLCHICK, S., 2010: Defeating Dictators: Electoral Change and Stability in Competitive Authoritarian Regimes. World Politics 62, č. 1, s. 43-86.
- BUNCE, V. – WOLCHICK, S., 2011: Defeating Authoritarian Leaders in Post-Communist Countries. New York: Cambridge University Press, 373 s.
- BRAUMOELLER, B. F., 2004: Hypothesis Testing and Multiplicative Interaction Terms. International Organization 5, s. 807-820.
- COPPEDGE, M. – GERRING, J. – LINDBERG, S. I., SKAANING, S. – TEORELL, J. – ALTMAN, D. – BERNHARD, M. – FISH, S. M. – GLYNN, A. – HICKEN, A. – KNUTSEN, C. H. – MARGUARDT, K. – MCMANN, K. – MIRI, F. – PAXTON, P. – PEMSTEIN, D. – STATON, J. – TZELGOV, E. – WANG, Y. – ZIMMERMAN, B., 2016a. V-Dem [Country-Year/Country-Date] Dataset v6.2. Varieties of Democracy (V-Dem) Project.
- COPPEDGE, M. – GERRING, J. – LINDBERG, S. I., SKAANING, S. – TEORELL, J. – ALTMAN, D. – BERNHARD, M. – FISH, S. M. – GLYNN, A. – HICKEN, A. – KNUTSEN, C. H. – MARGUARDT, K. – MCMANN, K. – MIRI, F. – PAXTON, P. – PEMSTEIN, D. – STATON, J. – TZELGOV, E. – WANG, Y. – ZIMMERMAN, B., 2016b. V-Dem Codebook v6. Varieties of Democracy (V-Dem) Project.
- DAHL, R. A., 1971: Polyarchy: Participation and Opposition. New Haven, ct: Yale University Press, 257 s.
- DIAMOND, L., 2001: Thinking about Hybrid Regimes. Journal of Democracy 13, č. 2, s. 21-35.

- DIAMOND, L., 2015: Facing Up to the Democratic Recession. *Journal of Democracy* 26, č. 1, s. 142-155.
- DONNO, D., 2013: Elections and Democratization in Authoritarian Regimes. *American Journal of Political Science* 57, č. 3, s. 703-716.
- DRESDEN, J. R. – HOWARD, M. M., 2015: Authoritarian Backsliding and the Concentration of Political Power. *Democratization* 23, č. 7, s. 1-25.
- DVOŘÁKOVÁ, V. – BUBEN, R. – NĚMEC, J., 2012: Que el pueblo mande! Levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe. Praha: Sociologické nakladatelství, 364 s.
- EKMAN, J., 2009: Political Participation and Regime Stability: A Framework for Analyzing Hybrid Regimes. *International Political Science Review* 30, no. 1, s. 7-31.
- FISH, S. M., 1995: *Democracy from Scratch: Opposition and Regime in the New Russian Revolution*. Princeton: Princeton University Press, 300 s.
- Freedom House, 2016: Methodology (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world-2016/methodology>).
- GANDHI, J. – LUST-OKAR, E., 2009: Elections Under Authoritarianism. *Annual Review of Political Science* 12, s. 403-422.
- GILBERT, L., 2012: *State Mobilization Strategies and Political Competition in Hybrid Regimes*. Washington DC: Georgetown University, 235 s.
- GILBERT, L. – MOHSENI, P., 2011: Beyond Authoritarianism: The Conceptualization of Hybrid Regimes. *Studies in Comparative International Development* 46, č. 3, s. 270-297.
- GREENE, K., F., 2007: *Why Dominant Parties Lose. Mexico's Democratization in Comparative Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press, 350 s.
- GREENE, K. F., 2010: The Political Economy of Authoritarian Single-Party Dominance. *Comparative Political Studies* 43, no. 7, s. 807-834.
- HAMILTON, L. C., 2003: *Statistics with STATA. Eight edition*. Boston: Brooks/Cole, 409 s.
- HANDLIN, S., 2016: Mass Organization and the Durability of Competitive Authoritarian Regimes: Evidence from Venezuela. *Comparative Political Studies* 49, č. 9, s. 1238-1269.
- HENDL, J., 2009: *Přehled statistických metod zpracování dat /3.vydání/: Analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál, 734 s.
- HOWARD, M. M. – ROESSLER, P. G., 2006: Liberalizing Electoral Outcomes in Competitive Authoritarian Regimes. *American Journal of Political Science* 50, č. 2, s. 362-378.
- HUNTINGTON, S. P. – MOOR, H. M. (eds.), 1970: *Authoritarian Politics in Modern Society: The Dynamics of Established One-party Systems*. New York: Basic Books, 533 s.
- HYDE, S. D. – MARILOV, N., 2012: Which Elections Can Be Lost? *Political Analysis* 20, č. 2, s. 191-201.
- JARABINSKÝ, I., 2015: Appearances are Deceptive: Credibility of the Russian Election Commission. *East European Politics* 31, č. 1, s. 88-103.

- KARL, T. – SCHMITTER, P. C., 1991: What Democracy Is ... and Is Not. *Journal of Democracy* 2, č. 3, s. 75-88.
- KELLAM, M. – STEIN, E., 2016: Silencing Critics: Why and How Presidents Restrict Media Freedom in Democracies. *Comparative Political Studies* 49, č. 1, s. 36-77.
- KOUBA, K., 2011: Kvalitativní srovnávací analýza (QCA) a konfiguratívni metody v politologii. In: Novák, M. (ed.): Úvod do studia politiky. Praha: Sociologické nakladatelství, 468-507.
- KUBIK, J., 2011: Book Review of Levitsky and Way 2010. *Slavic Review* 70, č. 3, s. 660-664.
- LEVITSKY, S. – LOXTON, J., 2013: Populism and Competitive Authoritarianism in the Andes. *Democratization* 20, č. 1, s. 107-136.
- LEVITSKY, S. – WAY, L., 2002: The Rise of Competitive Authoritarianism. *Journal of Democracy* 13, č. 2, s. 51-65.
- LEVITSKY, S. – WAY, L., 2010: *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes after the Cold War*. Cambridge: Cambridge University Press, 517 s.
- LEVITSKY, S. – WAY, L., 2010b: Why Democracy Needs a Level Playing Field. *Journal of Democracy* 21, č. 1, s. 57-68.
- LINDBERG, S. I., 2006: *Democracy and Elections in Africa*. Baltimore, M.D.: Johns Hopkins University Press, 248 s.
- LINDBERG, S. I., 2009: *Democratization by Elections. A New Mode of Transition*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 432 s.
- MAINWARING, S. – BRINKS, D. – PERÉZ-LIÑÁN, A., 2001: Classifying Political Regimes in Latin America, 1945 – 1999. *Studies in Comparative International Development* 36, č. 1., s. 37-65.
- MAINWARING, S., 2012: From Representative Democracy to Participatory Competitive Authoritarianism: Hugo Chávez and Venezuelan politics. *Perspectives on Politics* 10, č. 4, s. 955-967.
- MAGALONI, B., 2006: *Voting for Autocracy*. New York: Cambridge University press, 298 s.
- MARX, A., 2010: Crisp-Set Qualitative Comparative Analysis (csQCA) and Model Specification: Benchmarks for Future csQCA Applications. *International Journal of Multiple Research Approaches* 4, č. 2, s. 138-158.
- MAYORGA, R. A., 2017: Populismo autoritario y transición regresiva: la dictadura plebiscitaria en la región andina. *Latin American Review of Comparative Politics*, č. 2, s. 39-69.
- MENOCAL, A. R. et al., 2008: Hybrid Regimes and the Challenges of Deepening and Sustaining Democracy in Developing Countries. *South African Journal of International Affairs* 15, č. 1, s. 29-40.
- MICHALIK, S., 2015: *Multiparty Elections in Authoritarian Regimes. Explaining their Introduction and Effects*. Wiesbaden: Springer VS, 160 s.
- MILLER, M. K., 2012: Electoral Authoritarianism and Democracy: A Formal Model of Regime Transitions. *Journal of Theoretical Politics* 25, č. 2, s. 153-181.
- MORSE, Y., 2012: The Era of Electoral Authoritarianism. *World Politics* 61, č. 1, s. 161-198.

- MORGENBESSER, L., 2014: Elections in Hybrid Regimes: Conceptual Stretching Revived. *Political Studies* 62, č. 1, s. 21-36.
- NAXERA, V., 2014: Stranická patronáž a její vztah ke korupci a klientelismu: teoretický koncept a nástin uplatnění v postkomunistickém prostředí. *Středoevropské politické studie* 17, č. 4, s. 264-287.
- NAXERA, V., 2015: Korupce v komunistickém režimu a v průběhu postkomunistické transformace. Brno: Doplněk, 243 s.
- NOHLEN, D. et al., 2004: Elections in Asia and the Pacific. A data Handbook. New York: Oxford University Press, 752 s.
- NOHLEN, D. – STOVER, P., 2010: Elections in Europe. A data Handbook. Baden-Baden: Nomos, 2096 s.
- RAGIN, Ch., 1987: The Comparative Method: Moving Beyond Qualitative and Quantitative Strategies. Los Angeles: University of California Press, 218 s.
- RAGIN, Ch., 2005: Core Versus Tangential Assumptions in Comparative Research. *Studies in Comparative International Development* 40, č. 1, s. 33-38.
- RAGIN, Ch., 2008: Redesigning Social Inquiry. Fuzzy Sets and Beyond. Chicago: University of Chicago Press, 222 s.
- RIHOUX, B., 2006: Qualitative Comparative Analysis (QCA) and Related Systematic Comparative Methods. *International Sociology* 21, č. 5, s. 679-706.
- REYNTJENS, F., 2015: Rwanda: Progress or Powder Keg? *Journal of Democracy* 26, č. 3, s. 20-33.
- SINELSCHIKOVA, Y., 2015: Press Digest: Navalny-Led Coalition Barred from running in Novosibirsk poll(http://rbth.com/international/2015/07/28/press_digest_navalny-led_coalition_barred_from_running_in_novos_48087.html).
- SKAANING, S., 2007: Explaining Post-Communist Respect for Civil Liberty: A Multi-Methods Test. *Journal of Business Research* 60, s. 493-500.
- SCHEDLER, A., 2002: The Menu of Manipulation. *Journal of Democracy* 13, č. 2, s. 37-50.
- SCHEDLER, A., 2013: The Politics of Uncertainty. Substaining and Subverting Electoral Authoritarianism. Oxford: University Press, 493.
- SCHNEIDER, C. Q. – WAGEMANN, C., 2006: Reducing Complexity in Qualitative Comparative Analysis (QCA): Remote and Proximate Factors and the Consolidation of Democracy. *European Journal of Political Research* 45, s. 751-786.
- SCHNEIDER, C. Q. – WAGEMANN, C., 2012: Set-Theoretic Methods for Social Science. A Guide to Qualitative Comparative Analysis. Cambridge: Cambridge University press, 349 s.
- STANISZKIS, J., 2006: Postkomunismus zrod hádanky. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 352 s.
- TOEPFL, F., 2013: Making Sense of the News in a Hybrid Regime: How Young Russians Decode State TV and an Oppositional Blog. *Journal of Communication* 63, č. 2, s. 244-265.
- TULLOCK, G., 1987: Autocracy. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 240 s.

- VIS, B., 2010: The Comparative Advantages of fsQCA and Regression Analysis for Moderately Large-N Analyses. Paper presented at the 8th ESPAnet Conference. Budapest.
- VIS, B., 2012: The Comparative Advantages of fsQCA and Regression Analysis for Moderately Large-N Analyses. *Sociological Methods and Research* 41, č. 1, s. 168-198.
- WAY, L., 2015. *Pluralism by Default: Weak Autocrats and the Rise of Competitive Politics*. Baltimore: John Hopkins University Press, 278 s.
- WEYLAND, K., 2013: Latin America's Authoritarian Drift. The Threat from Populist Left. *Journal of Democracy* 24, č. 3, s. 18-32.
- WOOLDRIDGE, J. M., 2003: *Introductory Econometrics: A Modern Approach*. Fifth Edition. Mason: South-Western Cengage Learning, 881 s.
- YAMASAKI, S. – RIHOUX, B., 2009: A Commented Review of Applications. In: Rihoux, B. – Ragin, Ch. (eds): *Configurational Comparative Methods*. Los Angeles: Sage, s. 147-167.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Election Guide, 2016: Databáze (<http://www.electionguide.org/>)

PŘÍLOHA

Příloha č. 1: Souhrnné statistiky

proměnná	pozorování	průměr	Std. deviace	minimum	maximum
Margin	68	37,2	30,4	-66,4	95,6
K. ekon.	68	1,62	0,68	0,23	3,82
vyloučení	68	0,56	0,51	0,06	2,39
předpoj.	68	2	0,72	0,64	3,49
cenzura	68	2,58	0,78	1,28	3,92
represe	68	2,05	0,76	0,16	3,49
Om. OS	68	1,32	0,63	0,22	2,92
komise	68	2,84	0,77	1,34	3,94

Příloha č. 2: Pearsonův korelační koeficient nezávislých proměnných

	K. ekon	zákaz	předp.	cenzura	represe	O. OS	komise
K. ekon.		0,396	0,221	-0,056	0,109	0,265	0,116
zákaz	0,396		0,216	0,000	0,221	0,321	0,342
předpoja.	0,221	0,216		0,733	0,648	0,767	0,574
cenzura	-0,056	0,000	0,733		0,504	0,710	0,518
represe	0,109	0,221	0,648	0,504		0,581	0,752
O. OS	0,265	0,321	0,767	0,710	0,581		0,523
komise	0,116	0,342	0,574	0,518	0,752	0,523	

Příloha č. 3: Test nezbytných podmínek

nízká míra volební soutěž.			vysoká míra soutěž.		
proměnná	konzistence	pokrytí	proměnná	konzistence	pokrytí
svoboda ekonomiky	0,705	0,708	svoboda ekonomiky	0,604	0,591
~svoboda ekonomiky	0,593	0,606	~svoboda ekonomiky	0,702	0,699
represe občanské společnosti	0,785	0,800	represe občanské společnosti	0,501	0,506
~represe občanské společnosti	0,516	0,519	~represe občanské společnosti	0,691	0,700
cenzura médií	0,778	0,757	cenzura médií	0,560	0,535
~cenzura médií	0,522	0,552	~cenzura médií	0,740	0,765
předpojatost médií	0,788	0,800	předpojatost médií	0,510	0,509
~předpojatost médií	0,517	0,522	~předpojatost médií	0,790	0,780
represe opozice	0,771	0,761	represe opozice	0,540	0,524
~represe opozice	0,519	0,539	~represe opozice	0,750	0,762
vyloučení opozice	0,671	0,736	vyloučení opozice	0,541	0,582
~vyloučení opozice	0,617	0,581	~vyloučení opozice	0,753	0,690
kontrola volebních komisí	0,769	0,745	kontrola volebních komisí	0,601	0,591
~kontrola volebních komisí	0,525	0,557	~kontrola volebních komisí	0,702	0,669

Příloha č. 4: Pravdivostní tabulka

případ	těsnost	zákaz	represe	předpoj.	cenzura	pot. OS	Au. Komí.	k Ekono.
Ru11	0,4	0,91	0,6	0,72	0,57	0,75	0,33	0,68
Ru07	0,71	0,94	0,58	0,65	0,42	0,63	0,29	0,68
Ru03	0,32	0,91	0,36	0,61	0,36	0,63	0,21	0,68
Ru99	0,09	0,78	0,17	0,21	0,05	0,12	0,1	0,55
Ru12	0,63	0,73	0,6	0,61	0,57	0,89	0,36	0,69
RU08	0,72	0,91	0,54	0,76	0,55	0,67	0,29	0,68
Ru04	0,77	0,91	0,46	0,65	0,36	0,63	0,21	0,68
Ru00	0,31	0,85	0,23	0,46	0,35	0,3	0,13	0,62
Mo94	0,27	0,2	0,01	0,03	0,28	0,07	0,05	0,87
Cr92	0,35	0,16	0,15	0,39	0,72	0,39	0,06	0,9
Cr95	0,35	0,16	0,15	0,39	0,72	0,39	0,06	0,8
Cr92p	0,46	0,16	0,15	0,39	0,72	0,39	0,06	0,9
Cr97	0,55	0,16	0,15	0,27	0,72	0,39	0,06	0,47
AL96	0,47	0,92	0,69	0,13	0,1	0,44	0,69	0,23
Al97	0,06	0,92	0,69	0,13	0,1	0,44	0,37	0,23
Ko10	0,14	0,15	0,18	0,22	0,04	0,1	0,05	0,35
Ko14	0,13	0,15	0,04	0,31	0,02	0,1	0,06	0,48
Be94	0	0,14	0,02	0,14	0,09	0,14	0,05	0,94
Uk04	0,06	0,15	0,43	0,71	0,44	0,63	0,8	0,25
Az01	0,7	0,18	0,96	0,87	0,85	0,9	0,78	0,7
Az05	0,6	0,73	0,96	0,96	0,94	0,95	0,86	0,78
Az10	0,61	0,73	0,84	0,92	0,96	0,95	0,86	0,78
AR96	0,16	0,6	0,78	0,25	0,19	0,2	0,82	0,34
Ar03	0,47	0,31	0,47	0,28	0,75	0,2	0,62	0,04

případ	těsnost	zákaz	represe	předpoj.	cenzura	pot. OS	Au. Komi.	k Ekono.
Ar08	0,41	0,31	0,14	0,25	0,72	0,62	0,62	0,02
Ar13	0,29	0,15	0,06	0,07	0,74	0,33	0,49	0,02
Ar95	0,02	0,6	0,78	0,13	0,19	0,2	0,79	0,56
Ar99	0,38	0,31	0,77	0,35	0,62	0,2	0,52	0,26
Ar03	0,16	0,31	0,47	0,28	0,75	0,2	0,62	0,04
Ar07	0,25	0,31	0,14	0,27	0,74	0,23	0,62	0,02
Ar12	0,2	0,31	0,12	0,14	0,64	0,29	0,18	0,07
Ge08	0,36	0,15	0,14	0,15	0,08	0,05	0,03	0,09
Ge08l	0,57	0,15	0,14	0,15	0,08	0,05	0,03	0,09
Ge04	0,79	0,15	0,12	0,03	0,1	0,04	0,03	0,18
Ge03	0,11	0,22	0,47	0,06	0,06	0,08	0,59	0,46
Ge99	0,25	0,22	0,77	0,15	0,06	0,06	0,59	0,46
Ge95	0,23	0,22	0,78	0,16	0,06	0,06	0,57	0,61
Ge00	0,84	0,22	0,78	0,07	0,06	0,06	0,58	0,46
Ta00	0,35	0,86	0,81	0,92	0,64	0,66	0,89	0,8
Ta05	0,61	0,94	0,82	0,73	0,72	0,85	0,88	0,8
Ta91	0,35	0,97	0,04	0,5	0,05	0,1	0,59	1
Ta99	0,97	0,97	0,81	0,89	0,58	0,93	0,89	0,94
Ta06	0,9	0,94	0,72	0,89	0,71	0,85	0,91	0,48
Ta13	0,92	0,38	0,86	0,97	0,87	0,92	0,92	0,62
Ta10	0,82	0,94	0,77	0,74	0,71	0,84	0,92	0,52
Ky11	0,64	0,26	0,06	0,03	0,11	0,27	0,11	0,23
Ky07	0,57	0,26	0,67	0,68	0,72	0,93	0,45	0,48
Ky10	0,1	0,26	0,03	0,23	0,51	0,63	0,08	0,23
Ky95	0,66	0,33	0,54	0,2	0,21	0,17	0,9	0,86
Ka99	0,2	0,25	0,7	0,86	0,87	0,24	0,89	0,08
Za04	0,66	0,47	0,64	0,87	0,87	0,27	0,72	0,13
Be01	0,81	0,35	0,7	0,9	0,94	0,76	0,93	0,93
Uk99	0,25	0,2	0,26	0,51	0,24	0,21	0,34	0,75
Uk02	0,05	0,15	0,27	0,7	0,42	0,81	0,33	0,25
Uk12	0,12	0,15	0,23	0,15	0,1	0,42	0,19	0,25
Ka99p	0,88	0,25	0,7	0,86	0,87	0,24	0,89	0,08
Ka05p	0,95	0,74	0,62	0,87	0,87	0,67	0,72	0,13
Ka11	0,97	0,65	0,74	0,77	0,78	0,67	0,71	0,25
Ka12	0,9	0,92	0,75	0,81	0,78	0,77	0,71	0,34
Ky09	0,86	0,26	0,64	0,74	0,79	0,94	0,45	0,48
Ky91	0,96	1	0,36	0,06	0,09	0,7	0,87	0,99
Ky00	0,82	0,22	0,7	0,34	0,89	0,79	0,9	0,63
Az96	0,72	0,18	0,92	0,87	0,85	0,82	0,78	0,71
Az01	0,7	0,18	0,96	0,87	0,85	0,9	0,78	0,7
Az98	0,85	0,18	0,96	0,87	0,85	0,82	0,78	0,7
Az03	0,8	0,73	0,96	0,82	0,92	0,9	0,86	0,7
Az08	0,94	0,73	0,84	0,96	0,94	0,95	0,86	0,78
Az13	0,92	0,28	0,89	0,98	0,87	0,99	0,86	0,77